

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. М.І. ПИРОГОВА

Історія філософії як методологічна основа розвитку науки та цивілізації

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

**З навчальної дисципліни
з підготовки доктора філософії
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти**

**галузі знань 22 Охорона здоров'я, 09 Біологія
(шифр і назва галузі знань)**

Спеціальності

**222 Медицина, 228 Педіатрія, 221 Стоматологія, 229 Громадське здоров'я, 091, Біологія ,
(код і найменування спеціальності)**

Вінниця 2019 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Вінницький національний медичний університет
ім. М.І. Пирогова, відділ аспірантури, докторантури
Робоча програма розроблена у відділі аспірантури і докторантури

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

д.філос.н., проф. Черкасов С.В,
д.філос.н., доц. Вергелес К.М.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ратніков В.С. д.філос.н., проф., проф. кафедри філософії Вінницького національного
технічного університету

Попов В.Ю. д.філос.н., проф., в.о. завідуючого кафедрою філософії
Донецького національного університету ім. В. Стуса

Обговорено на засіданні кафедри філософії та суспільних наук Вінницького національного
медичного університету ім.. М. І. Пирогова та рекомендовано до затвердження на
центральної методичній раді / науковій комісії

« ____ » _____ 20 ____ року, протокол № _____

Схвалено на Центральній методичній раді / науковій комісії та рекомендовано до
затвердження Вченою радою « _20_ » _____ 05 _____ 2019 ____ року, протокол №
____ 15 ____

Затверджено вченою радою Вінницького національного медичного університету ім.. М. І.
Пирогова

«_30_» ____ 05 _____ 2019 ____ року, протокол № _10____

Вчений секретар _____ (Серебреннікова О.А.)
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Філософія – важлива складова духовного світу людини та суспільства, одна зі форм суспільної свідомості, інтегральне узагальнення інтелектуальних надбань та життєвого досвіду людства; вона є самосвідомістю людства та теоретичною основою його світогляду. Світогляд – це найзагальніше усвідомлення людиною та людством навколишнього середовища, свого місця в ньому; ставлення і відношення до світу і до себе, своїх претензій і намірів в житті та шляхів в їх реалізації. Світогляд поєднує та суміщає у собі цілісну систему знань і уявлень, поглядів і переконань, усвідомлених правових та моральних норм, цінностей, ідей та ідеалів, соціальних пріоритетів, життєвих принципів, - одним словом, все те, що визначає та зумовлює лінію поведінки людини, її відповідальне ставлення до себе, колективу, суспільства та природи.

Філософія як особлива форма теоретичної рефлексії та духовної діяльності озброює людину знанням загальних принципів буття, спираючись на які вона може орієнтуватися у складній системі зв'язків і відношень об'єктивної діяльності. Так як філософія поширюється на все доступне людському пізнанню, то вона відрізняє нас від дикунів та варварів, і кожен народ є тим більше цивілізованим та освіченішим, чим більше в ньому філософствують. Для держави немає більшого блага, ніж мати істинних філософів (Р. Декарт), а ми повинні додати – та істинних, справжніх вчених-медиків, лікарів-клініцистів.

Саме філософія завжди була, є і мабуть буде найбільш важливою складовою підготовки медичних наукових кадрів. Адже філософські знання, світоглядні принципи не являються і не можуть бути трансцендентними, тобто зовнішніми, потойбічними як по відношенню до наукового медичного знання, так і до лікарської справи. Вони вплетені в живу тканину науково-пошукової лікарської діяльності. В той же час філософські ідеї, поняття не входять як фрагмент в систему медичного знання, а трансформуються у методологічні основи цього виду діяльності.

Без філософії не може обійтися жодна людина і тим більше – вчений-медик, лікар-клініцист, науково-пошукова праця і діяльність яких будується виключно на довірі пацієнтів, хворих людей. За своїм інтелектом, ерудицією, духовним розвитком, починаючи з етикету та мови, справжній вчений-медик, лікар-клініцист повинен бути набагато вище свого пацієнта. Інакше кажучи, він повинен бути насамперед особистістю. А особистість вченого-медика, практикуючого лікаря є особистістю не для себе, а для хворих, для пацієнтів. Як слушно відзначив М.І. Пирогов: бути щасливим щастям інших – ось справжнє щастя і земний ідеал життя кожного, хто присвятив себе медичній професії. За нашим переконанням, в умовах сучасного науково-технічного прогресу і вузької соціалізації саме орієнтація на формування особистості вченого-медика, лікаря-клініциста у процесі підготовки наукової зміни має бути домінуючою. Тут чільне місце якраз і належить філософії та її фундаментальним теоретичним знанням.

Програма підготовки докторів філософії складена на основі Закону країни «Про вищу освіту, 2014».

Статус навчальної дисципліни: нормативна.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історія філософії та методологічні аспекти розвитку науки та цивілізації

Міждисциплінарні зв'язки

Філософія тісно переплетена з іншими науками, оскільки філософське осмислення буття є домінуючим у всіх наукових дослідженнях. Зв'язок філософії з науковою свідомістю призводить до формування специфічного типу мислення та незалежного погляду на світ.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Історія філософії як методологічна основа

розвитку науки та цивілізації» є вивчення філософії та формування у здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук, цілісного уявлення про світ і людину, про роль медицини у ствердженні сенсу людського буття. Вивчення філософії має велике значення у вихованні майбутніх медиків, формуванні їх переконань, софійно-діалектичного мислення, підвищенні їх науково - культурного рівня сучасної цивілізації.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія філософії як методологічна основа розвитку науки та цивілізації» є вивчення дисципліни є спрямування здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук, до пізнання сенсу життя і оволодіння професією лікаря та формування навиків самостійного і творчого мислення у сфері науково-практичної діяльності.

Результати навчання

Програмні результати навчання (РН)

- РН1 Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівню, самореалізації
- РН2 Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій
- РН3 Виявляти невирішені проблеми у предметній області, формулювати питання та визначати шляхи їх рішення
- РН4 Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження
- РН10 Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільство
- РН11 Презентувати результати наукових досліджень у формі презентації, постерних доповідей, публікацій
- РН12 Розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері
- РН13 Організовувати освітній процес
- РН14 Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення
- РН15 Організовувати роботу колективу (студентів, колег, міждисциплінарної команди)
- РН17 Дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів

Очікувані результати навчання з дисципліни:

1. Демонструвати знання з основних категорій філософії, її предмет та функції, філософський зміст феномену релігії, основні історичні етапи розвитку філософії.
2. Вміти аналізувати зв'язок філософії із наукою, медициною та світовою культурою.
3. Застосовувати методологічні принципи філософського пізнання природи і суспільства та їх взаємодії.
4. Використовувати філософські знання для розуміння культурних традицій та їх вплив на розвиток медицини та пояснювати поняття: натурфілософія, закон, діалектика.

2. Програма навчальної дисципліни

Дисципліна	Модулі	Загальна кількість годин	Кредити ЄКТС	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Історія філософії як методологічна основа розвитку науки та цивілізації	Модуль 3	135	4.5	68	46	21

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1. Філософія та її предмет

Філософія як навчальна дисципліна. Предмет та функції філософії. Проблема методу в філософії..

Тема 2. Світогляд людини і філософія

Поняття світогляду, його структура та різновиди. Історичні типи світогляду.

Тема 3. Релігія як історичний тип світогляду

Походження та історія розвитку релігійних вірувань.

Змістовний модуль 2. Історія розвитку світової та вітчизняної філософської думки

Тема 1. Філософія стародавнього Сходу, Індії та Китаю

Соціально-економічні та духовні передумови виникнення філософії в країнах Сходу. Особливості східної парадигми філософії. Давньокитайська філософія, конфуціанство, даосизм. Традиційні ідеї філософії давньої Індії. Ортодоксальні та неортодоксальні школи індійської філософії.

Тема 2. Антична філософія

Особливості філософії Заходу. Характерні особливості філософії стародавньої Греції, основні історичні періоди її розвитку. Антична діалектика.

Філософські школи, вчення та напрямки раннього періоду, мілетська, іонійська школа фізиків, натурфілософів, елейська школа філософії і школа Піфагора. Філософське вчення Геракліта із Ефеса. Філософія Демокріта із Абдер.

Середній, класичний період філософії стародавньої Греції та епохи еллінізму. Філософія Сократа і Платона. Філософія Аристотеля. Пізній період філософії стародавньої Греції. Період занепаду Еллінізму. Скептицизм, стоїцизм, епікурейство і неоплатонізм.

Тема 3. Особливості та нові філософсько-релігійні проблеми філософії Середньовіччя

Характерні риси філософії Середньовіччя, етапи її формування та розвитку. Філософсько-релігійні проблеми. Апологетика і патристика. Схоластична філософія. Суперечка про універсальї, реалізм і номіналізм.

Тема 4. Гуманістичний та пантеїстичний напрямки філософії епохи Відродження

Основні риси та особливості філософії епохи Відродження. Антропоцентризм, гуманізм, пантеїзм, культ краси. Концепція двоїстості істини та елементи діалектики.

Тема 5. Філософія Нового часу

Характерні риси філософії Нового часу. Пошуки універсального методу пізнання. Ф.Бекон — фундатор філософії Нового часу експериментального природознавства. Механічний матеріалізм Т.Гоббса і раціоналізм Р.Декарта. Філософія Б.Спінози. Раціоналізм В.Г.Лейбніца. Сенсуалізм Дж.Локка. Суб'єктивно-ідеалістичні течії Нового часу, філософія

Дж.Берклі і Д.Юма.

Тема 6. Філософія французького Просвітництва

Просвітництво як філософський феномен, його виникнення та розвиток. Деїзм та механістичний матеріалізм як основні етапи розвитку філософії Просвітництва.

Тема 7. Німецька класична філософія.

Генезис німецької класичної філософії, її основна проблематика та значення.

Філософська позиція І.Канта, його теорія пізнання.

Практично-дієва сутність суб'єктивного ідеалізму Й.Фіхте. Натурфілософія і система трансцендентального ідеалізму Ф.В.Й. Шеллінга. Об'єктивний ідеалізм Г.В.Ф. Гегеля, його система та метод. Матеріалізм Л. Фейєрбаха. Антропологізм, органіцизм.

Тема 8. Сучасна епоха та її відображення у філософії. Некласична філософія

Соціально-економічне буття і світ людини, протиріччя сучасної епохи. Характерні риси некласичної філософії XIX-XX ст.

Філософія людського буття: екзистенціалізм, філософська антропологія і соціобіологія; неопозитивізм та його еволюція.

Сучасні релігійно-філософські течії: неотомізм, персоналізм, тейярдизм.

Тема 9. Вітчизняна філософія

Історико-культурні витоки вітчизняної філософії. Гуманістичні тенденції у вітчизняній філософії. Філософія Г.Сковороди. Розвиток філософії в XIX ст., сутність філософського романтизму. Філософські погляди Т.Шевченка, І.Франка. Релігійна філософія XIX ст.: П.Юркевич, В.Соловйов, М.Бердяєв. Космологічні концепції у вітчизняній філософії. Вітчизняна філософія XIX-XX ст. Сучасна філософія України.

Тема 10. Буття. Матерія. Свідомість

Буття та його різновиди. Історичний генезис категорії «матерія», матерія та форми її існування. Сучасна наука про матерію. Проблема свідомості у філософії та науці. Індивідуальна і суспільна свідомість, їх єдність і різниця.

Тема 12. Філософська гносеологія

Поняття діалектики, її принципи та закони. Предмет і основні напрямки гносеології. Механізм пізнавального процесу, особливості наукового пізнання. Філософське розуміння істини та її критерії.

Тема 13. Філософська проблема світоглядного буття.

Свідомість як елемент світогляду. Буття та його різновиди.

Тема 14. Філософська проблема матерії.

Світоглядні проблеми. Історичний генезис категорії «матерія», матерія та форми її існування. Сучасна наука про матерію.

Тема 15. Філософсько – світоглядні проблеми формування свідомості.

Види свідомості. Проблема свідомості у філософії та науці. Індивідуальна і суспільна свідомість, їх єдність і різниця.

Тема 16. Філософська проблема пізнання світу.

Предмет і основні напрямки гносеології. Механізм пізнавального процесу, особливості наукового пізнання. Філософське розуміння істини та її критерії. Філософська гносеологія.

Тема 17. Формування та розвиток системного наукового світогляду.

Поняття діалектики, її принципи та закони.

3. Структура навчальної дисципліни

	Тема	Всього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
	Змістовний модуль 1. Філософія та її предмет				
1	Філософія та її предмет	5	2	2	1
2	Світогляд людини і філософія	5	2	2	1
3	Релігія як історичний тип світогляду	5	2	2	1
	<i>Змістовний модуль 2. Історія розвитку світової та вітчизняної філософської думки Філософська онтологія, гносеологія та антропологія</i>				
1	Філософія стародавнього Сходу, Індії та Китаю	4	2	2	
2	Основні школи та вчення філософії стародавньої Індії та Китаю	5	2	2	1
3	Філософія стародавньої Греції	4	2	2	
4	Філософія стародавньої Греції. Ранній досократівський період	5	2	2	1
5	Середній, класичний період філософії стародавньої Греції та епохи еллінізму	5	2	2	1
6	Філософія Середньовіччя та епохи Відродження	5	2	2	1
7	Особливості та нові філософсько-релігійні проблеми філософії Середньовіччя	4	2	2	
8	Гуманістичний та пантеїстичний напрямки філософії епохи Відродження	5	2	2	
9	Філософія Нового часу	5	2	2	
10	Проблема методу пізнання у філософії Нового часу	4	2	2	1
11	Філософія французького Просвітництва	4	2	2	1
12	Німецька класична філософія. Частина 1	4	2	2	1
13	Німецька класична філософія. Частина 2	4	2	2	1
14	Особливості німецької класичної філософії. І. Кант	5	2		1
15	Філософія Ф.В.Й. Шеллінга, Г.В.Ф. Гегеля, Л. Фейєрбаха	5	2	2	1
16	Сучасна західна філософія	5	2		1
17	Сучасна епоха та її відображення у філософії. Некласична філософія	5	2	2	1
18	Вітчизняна філософія	5	2		
19	Буття. Матерія. Свідомість	4	2	2	
20	Філософська проблема буття	5	2	2	1

21	Філософська проблема пізнання світу	5	2		
22	Філософська проблема світоглядного буття. Свідомість як елемент світогляду.	5	2	2	1
23	Філософська проблема матерії. Світоглядні проблеми.	5	2		1
24	Філософсько – світоглядні проблеми формування свідомості. Види свідомості.	4	2	2	1
25	Філософська проблема пізнання світу.	4	2		1
26	Формування та розвиток системного наукового світогляду.	5	2	2	1
	Всього годин – 135 Кредитів ECTS – 4,5	135	58	46	21

4. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль №1 Філософія та її предмет		
1.	Філософія та її предмет	2
2.	Світогляд людини і філософія	
3.	Релігія як історичний тип світогляду	2
Змістовний модуль №2 Історія розвитку світової та вітчизняної філософської думки Філософська онтологія, гносеологія та антропологія		
1.	Філософія стародавнього Сходу, Індії та Китаю	2
2.	Основні школи та вчення філософії стародавньої Індії та Китаю	2
3.	Філософія стародавньої Греції	2
4.	Філософія стародавньої Греції. Ранній досократівський період	2
5.	Середній, класичний період філософії стародавньої Греції та епохи елінізму	2
6.	Філософія Середньовіччя та епохи Відродження	2
7.	Особливості та нові філософсько-релігійні проблеми філософії Середньовіччя	2
8.	Гуманістичний та пантеїстичний напрямки філософії епохи Відродження	2
9.	Філософія Нового часу	2
10.	Проблема методу пізнання у філософії Нового часу	2
11.	Філософія французького Просвітництва	2
12.	Німецька класична філософія. Частина 1	2
13.	Німецька класична філософія. Частина 2	2
14.	Особливості німецької класичної філософії. І. Кант	2
15.	Філософія Ф.В.Й. Шеллінга, Г.В.Ф. Гегеля, Л. Фейєрбаха	2
16.	Сучасна західна філософія	2
17.	Сучасна епоха та її відображення у філософії. Некласична філософія	2
18.	Вітчизняна філософія	4
19.	Буття. Матерія. Свідомість	2
20.	Філософська проблема буття	4
21.	Філософська проблема пізнання світу	2
22.	Філософська проблема світоглядного буття. Свідомість як елемент світогляду.	4
23.	Філософська проблема матерії. Світоглядні проблеми.	2

24.	Філософсько – світоглядні проблеми формування свідомості. Види свідомості.	4
25.	Філософська проблема пізнання світу.	4
26.	Формування та розвиток системного наукового світогляду	4
Усього		68

5. Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль №1 Філософія та її предмет		
1.	Філософія та її предмет	2
2.	Світогляд людини і філософія	
3.	Релігія як історичний тип світогляду	2
Змістовний модуль №2 Історія розвитку світової та вітчизняної філософської думки		
Філософська онтологія, гносеологія та антропологія		
1.	Філософія стародавнього Сходу, Індії та Китаю	2
2.	Основні школи та вчення філософії стародавньої Індії та Китаю	2
3.	Філософія стародавньої Греції	2
4.	Філософія стародавньої Греції. Ранній досократівський період	2
5.	Середній, класичний період філософії стародавньої Греції та епохи еллінізму	2
6.	Філософія Середньовіччя та епохи Відродження	2
7.	Особливості та нові філософсько-релігійні проблеми філософії Середньовіччя	2
8.	Гуманістичний та пантеїстичний напрямки філософії епохи Відродження	2
9.	Філософія Нового часу	2
10.	Проблема методу пізнання у філософії Нового часу	2
11.	Філософія французького Просвітництва	2
12.	Німецька класична філософія. Частина 1	2
13.	Німецька класична філософія. Частина 2	2
14.	Особливості німецької класичної філософії. І.Кант	2
15.	Філософія Ф.В.Й. Шеллінга, Г.В.Ф. Гегеля, Л. Фейєрбаха	2
16.	Сучасна західна філософія	2
17.	Сучасна епоха та її відображення у філософії. Некласична філософія	
18.	Вітчизняна філософія	2
19.	Буття. Матерія. Свідомість	
20.	Філософська проблема буття	2
21.	Філософська проблема пізнання світу	
22.	Філософська проблема світоглядного буття. Свідомість як елемент світогляду.	2
23.	Філософсько – світоглядні проблеми формування свідомості. Види свідомості.	2
24.	Філософська проблема пізнання світу.	
25.	Формування та розвиток системного наукового світогляду/ Диференційований залік	2
Усього		46

6. Самостійна робота

	<i>Тема</i>	Самостійна робота
	Змістовний модуль 1. Філософія та її предмет	
1	Філософія та її предмет	1
2	Світогляд людини і філософія	1
3	Релігія як історичний тип світогляду	1
	Змістовний модуль 2. Історія розвитку світової та вітчизняної філософської думки Філософська онтологія, гносеологія та антропологія	
1	Основні школи та вчення філософії стародавньої Індії та Китаю	1
2	Філософія стародавньої Греції. Ранній досократівський період	1
3	Середній, класичний період філософії стародавньої Греції та епохи еллінізму	1
4	Філософія Середньовіччя та епохи Відродження	1
5	Проблема методу пізнання у філософії Нового часу	1
6	Філософія французького Просвітництва	1
7	Німецька класична філософія. Частина 1	1
8	Німецька класична філософія. Частина 2	1
9	Особливості німецької класичної філософії. І.Кант	1
10	Філософія Ф.В.Й. Шеллінга, Г.В.Ф. Гегеля, Л. Фейєрбаха	1
11	Сучасна західна філософія	1
12	Сучасна епоха та її відображення у філософії. Некласична філософія	1
13	Філософська проблема буття	1
14	Філософська проблема світоглядного буття. Свідомість як елемент світогляду.	1
15	Філософська проблема матерії. Світоглядні проблеми.	2
16	Формування та розвиток системного наукового світогляду.	2
	Всього	21

7. Індивідуальні завдання

1. Філософія як особлива форма теоретичної рефлексії.
2. Філософія у системі сучасного наукового знання.
3. Філософія і медицина.
4. Філософські концепції походження релігійних вірувань.
5. Неортодоксальні школи індійської філософії.
6. Філософія чарваки-локаяти.
7. Історична еволюція конфуціанства.
8. Ідеї даосизму у сучасній світовій культурі.
9. Філософія Анаксагора і Емпедокла.
10. Наївна діалектика Геракліта із Ефеса.
11. Піфагор та його школа.
12. Сім мудреців світу.
13. Вчення Платона про тіло і душу та сучасна психосоматика.
14. Містицизм як спроба пізнання дійсності.
15. Арістотель - фундатор традиційної логіки.
16. Вплив філософії Демокріта на вчення Гіппократа.
17. Логіка й етика стоїцизму.
18. Неоплатонізм і християнська догматика.
19. Суперечка про універсалії і сучасна проблема діагнозу хвороби та хворого.
20. Фома Аквінський - систематизатор середньовічної схоластики.
21. Антична філософія і епоха Відродження.
22. Парацельс і сучасна альтернативна медицина.
23. Елементи діалектики у філософії М.Кузанського.
24. Філософське обґрунтування гуманізму в епоху Відродження.
25. Переосмислення ролі релігії в житті суспільства. Реформація церкви.
26. Ф.Бекон - фундатор нової філософії та експериментального природознавства.
27. Ф.Бекон про природничу філософію медицини та евтаназію.
28. Життя та філософські погляди Р.Декарта.
29. Раціоналізм і емпіризм як історичні витoki сучасного сцієнтизму.
30. Географічний детермінізм, його еволюція та історія.
31. П.Кабаніс - попередник вульгарного матеріалізму.
32. Просвітництво і вітчизняна філософія.
33. Механістичний матеріалізм і медицина.
34. Теорія пізнання І.Канта - революційний переворот у філософії.
35. Априоризм І.Канта і сучасна медична діагностика.
36. Проблема свободи волі у філософії Й.Т.Фіхте.
37. Філософське вчення Й.Фіхте і сучасна наука.
38. Природознавство і філософія Ф.В.Й.Шеллінга.
39. Філософія Г.В.Ф.Гегеля і методологічні проблеми медицини.
40. Логіка і діалектика філософії Гегеля.
41. Критика Л.Фейербахом вульгарного матеріалізму.
42. Сучасні екологічна та демографічна проблеми.
43. Філософсько-історичні витoki екзистенціалізму.
44. Проблема свободи в філософії екзистенціалізму.
45. Філософська антропологія та її еволюція.
46. Віденський гурток і Львівсько-варшавська школа філософії
47. Філософська позиція К.Поппера.
48. Тейярдизм і вчення В.Вернадського.
49. Ранній німецький романтизм і філософська герменевтика.
50. Вплив західноєвропейської філософії на інтелектуальний розвиток України 17-18 ст.
51. Вчення про самопізнання людини Г.Сковороди.
52. Філософські погляди Д.І.Чижевського.

53. Філософські погляди класиків української культури.
54. Загадки існування матерії.
55. Свідоме і несвідоме в психіці людини.
56. Різноманіття концепцій існування свідомості.
57. Герменевтика.
58. Методологічне значення законів і категорій діалектики для медицини.
59. Проблеми пізнавальної діяльності.
60. Роль інтуїції у пізнавальній діяльності.

8. Завдання для самостійної роботи: опрацювання матеріалу згідно тематичного плану із застосуванням сучасних інформаційних технологій, опрацюванням ситуаційних задач, пошуку on-line спеціалізованих ресурсів з презентацією сучасних методів дослідження.

9. Методи навчання: лекція, пояснення, бесіда, розповідь, ілюстрація, навчальна дискусія, обговорення будь-якого питання навчального матеріалу, пізнавальні ігри шляхом моделювання життєвих ситуацій, що викликають інтерес до навчальних предметів, створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу з використання пригод, гумористичних уривків, створення ситуації новизни навчального матеріалу, опора на життєвий досвід.

10. Методи оцінювання (контролю): усний контроль: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; письмовий контроль; програмований контроль; реферант.

10. Мета навчання

Метою викладання навчальної дисципліни є вивчення філософії та формування у аспірантів цілісного уявлення про світ і людину, про роль медицини у ствердженні сенсу людського буття. Вивчення філософії має велике значення у вихованні майбутніх медиків, формуванні їх переконань, софійно-діалектичного мислення, підвищенні їх науково - культурного рівня сучасної цивілізації.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання: оцінка з дисципліни (диференційований залік) аспіранта складається з суми балів поточного контролю та балів, отриманих за залікове заняття.

12. Форма поточного контролю успішності навчання: сума балів поточного контролю визначається на основі оцінок поточної навчальної діяльності аспіранта із всіх тем за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно).

Критерії оцінювання кожної теми:

Оцінка "відмінно" виставляється у випадку, коли аспірант знає зміст теми заняття у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка "добре" виставляється за умови, коли аспірант знає зміст теми заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання аспірант відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчувачи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка "задовільно" ставиться аспіранту на основі його знань всього змісту теми заняття та при задовільному рівні його розуміння. Аспірант спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчувачи складнощі у простих випадках; неспроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння аспіранта не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Оцінювання самостійної роботи.

Оцінювання самостійної роботи аспірантів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при проведенні диференційованого заліку.

Критерії оцінювання під час проведення диференційованого залікового заняття (проводиться згідно з розкладом занять):

Оцінка "відмінно" (80-71) виставляється у випадку, коли аспірант під час співбесіди та виконання отриманого завдання відповів на всі поставлені запитання з дисципліни у повному обсязі, може проілюструвати відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих несуттєвих неточностей.

Оцінка "добре" (70-61) виставляється за умови, коли аспірант під час співбесіди та виконання отриманого завдання добре відповідає і добре розуміє всі поставлені запитання з дисципліни, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання аспірант відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих допущених помилок.

Оцінка "задовільно" (60-50) ставиться аспіранту на основі його знань всього змісту поставлених під час співбесіди запитань, виконав отримане завдання і продемонстрував задовільний рівень вмінь та розуміння. Аспірант спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням кількості допущених помилок.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння аспіранта не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Розрахунок рейтингових балів

Шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (200 балів) для дисциплін, що закінчуються заліком та Шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (120 балів) для дисциплін, що закінчуються підсумковим контролем, прийнята рішенням Вченої ради ВНМУ протокол №2 від 28.09.10.

Інструкція оцінювання іспитів та диференційованих заліків згідно рішення Вченої Ради ВНМУ від 27.09.2012 р. (в основних положеннях з організації навчального процесу).

Підсумковий контроль є диференційованим заліком, що проводиться на останньому занятті за розкладом. Максимальна кількість балів, яку може отримати аспірант під час контролю складає 80. Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо аспірант набрав не менше 50 балів.

Оцінка за диференційований залік (диференційоване залікове заняття) відповідає шкалі: оцінка «5» - 80-71 бал, оцінка «4» - 70-61 бал, оцінка «3» 60-50 балів.

Поточна успішність вираховується за весь курс вивчення дисципліни, середня арифметична оцінка переводиться у бали згідно 120-бальної шкали.

Отримані бали за поточну успішність та залікове заняття додаються і визначають оцінку з дисципліни. Ця сума відповідає фіксованій шкалі оцінок: оцінка «5» - 200-180 балів, оцінка «4» - 179-160 балів, оцінка «3» - 159-122 бали.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		Для диференційованого заліку
180-200	A	Відмінно
170-179,99	B	Добре
160-169,99	C	
141-159,99	D	Задовільно
122-140,99	E	
	FX	Незадовільно, з можливістю повторного складання
	X	Незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення (навчальний контент (конспект або розширений план лекцій), плани практичних (семінарських) занять, самостійної роботи, питання, методичні вказівки, завдання для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів)

Література Першоджерела

Августин Аврелий. Исповедь Блаженного Августина, епископа Гиппонского. М., 2003
 Аристотель. Метафизика. – Соч. в 4-х томах, Т.1 М., 1976
 Аристотель. О душе. Соч. в 4-х томах, Т. 4, М.,1983
 Бердяев Н.А. Философия свободы. Смысл творчества. М., 1989
 Бэкон Р. Новый органон. – Соч. в 2-х томах, Т.2. М., 1977
 Бэкон Р. О достоинстве и приумножении наук. Соч. в 2-х томах, Т.1 М., 1997
 Вебер М. Избранные произведения. М., 1990
 Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М., 1988
 Вернадский В.И. Труды по философии естествознания. М., 2000
 Вернадский В. И. Труды по истории науки. М., 2002
 Винниченко В. Відродження нації. К., 1990
 Габермас Ю. Філософський дискурс модерну. К., 2001
 Гадамер Х-Г. Истина и метод. Основы философской герменевтики. М., 1988
 Гегель Г.В.Ф. Энциклопедия философских наук. Т.1 , Наука логики. М., 1994
 Гоббс Т. Левиафан. Соч. в 7-х томах, Т.2 М., 1981
 Декарт Р. Правила для руководства ума. Соч. в 2-х томах, Т.1. М., 1981
 Декарт Р. Размышления о первой философии, в коих доказывается существование Бога и различие между человеческой душой и телом. Соч. в 2-х томах, Т.2, М., 1993

Декарт Р. Метафізичні розмисли. К., 2000
 Камю А. Бунтуючий человек. М., 1990
 Кант И. Критика чистого разума. Перев. с нем. Н. Лосского. М., 1994
 Кониський Р. Загальна філософія поділена на чотири відділи. Твори в 2-х т., К., 1990
 Кузанский Николай. Об учёном незнании. Соч. в 2-х томах, Т.1. М., 1990
 Кун Т. Структура научных революций. М., 2003
 Лакатос И. Фальсификация и методология научно-последовательных программ. М., 1998
 Лейбниц В.Г. Об усовершенствовании первой философии и о понятии субстанции. Соч. в 4-х томах, Т.1. М., 1982
 Лейбниц В.Г. Монадология. Соч. в 6-и томах, Т.1, М., 1983.
 Леви-Строс К. Структурная антропология. М., 1983.
 Леви-Строс К. Первобытное мышление. М., 1994.
 Локк Дж. Опыт о человеческом разуме. М., 1960
 Мулуд Н. Современный структурализм. Размышления о методе и философии точных наук. М., 1978
 Паскаль Т. Мысли. Малые сочинения. Письма. М., 2003
 Платон. Избранные диалоги. М., 1965
 Поппер К. Логика и рост научного знания. М.М, 1983
 Прокопович Ф. Філософські твори в 3-х томах. К., 1980
 Пуанкаре А. Наука и метод. М. 1983
 Сартр Ж.П. Буття і ніщо. Нарис феноменологічної онтології. К., 2001
 Спиноза Б. Этика. Соч. в 2-х томах, Т.1 СПб., 1999
 Спиноза Б. Богословско-политический трактат. Соч. в 2-х томах, Т.2, СПб., 1999
 Тейяр де Шарден П. Феномен человека. М., 1987
 Тойнбі А.Дж. Дослідження історії К. 1995
 Фейербах Л. Избранные филос. произведения. В 2 кн. М., 1965
 Фихте И. Основы общего наукоучения. Соч. в 2-х томах, Т.1. М., 1993
 Франк С.Л. Духовные основы общества. М., 1992
 Фрейд З. Введение в психоанализ. Лекции. М., 1989
 Фрейд З. Толкование сновидений. К., 1991
 Хайдеггер М. Бытие и время. М., 1997
 Швейцер А. Культура и этика. М., 1993
 Швейцер А. Благоговение перед жизнью. М., 1992
 Шеллинг Ф.В.Й. Сочинения в 2-х томах. М., 1989
 Шпенглер О. Закат Европы. М., 1993.
 Юркевич П.Д. З науки про людський дух. Вибране. К., 1993
 Ясперс К. Смысл и предназначение истории. М., 1999

Підручники та навчальні посібники

Бичко І.В. та ін. Філософія. Курс лекцій. К., 1994
 Введение в философию: учебник для вузов в 2-х частях. М., 1989
 Вергелес, К.М. Антропологічні виміри православ'я: методологія дослідження, сутність та смисли / Монографія К.М.Вергелес. – Вінниця, 2017. – 300 с.
 Надольний І.Ф. та ін. Філософія. Навчальний посібник. К., 2002
 Причепій Є. та ін. Філософія. Посібник. К., 2001
 Спиркин А.П. Основы философии. Учебное пособие. М., 2002
 Степанов В.Я. Філософія. Навчальний посібник. В., 2001
 Философский энциклопедический словарь. М., 1909
 Філософський енциклопедичний словник. К., 2002

Додаткові видання

Андреев П.В., Панин А.В. Теория познания и диалектика. М., 1991
 Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія. К., 1996

- Андрес В.И. Истина как проблема познания и мировоззрения. К., 1984
- Арутишевский Ф. Мировоззрение: сущность, специфика, развитие. Львов. 1986
- Арьес Ф. Человек перед лицом смерти. М., 1992
- Асмус В.Ф. Античная философия. М., 1976
- Бачинин В.А. Искусство и мифология. М., 1987
- Богомоллов А.С. Античная философия. М., 1985
- Бонгард-Левин Г.М., Герасимов А.В. Мудрецы философии древней Индии. М., 1995
- Виндельбанд В. История древней философии. К., 1995
- Габитова Р.М. Философия научного романтизма. М., 1978
- Гайденко П.П. Философия Фихте и современность. М., 1979
- Гайденко П.П. Научная рациональность и философский разум. М., 2003
- Гегель Г.В.Ф. История философии. Соч., Т.9, М., 1939
- Герменевтика: история и современность. М., 1985
- Горський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій. К., 1996
- Гобино Ж.А. Опыт о неравенстве человеческих рас. М., 2001
- Губман. Современная католическая философия: человек и история. М., 1988
- Гулыга А.В. Классическая немецкая философия. М., 1986
- Гумилев Л.Н. Этногенез и биосфера Земли. Л., 1990
- Горфункель А.Х. Философия эпохи Возрождения. М., 1980
- Делез Ж. Критическая философия Канта: учение о способностях. Пергсонизм. Спиноза. М., 2000
- Добронравова И.С. Синергетика: становление нелинейного мышления. К., 1991
- Диденко Б.А. Сумма антропологии. М., 1992
- Древнекитайская философия. Собр. текстов в 2-х томах. м., 1973
- Дьюсберри Д. Поведение животных. Сравнительные аспекты. М., 1981
- Зеленин Д.Н. Восточнославянская этнография. М., 1991
- Зорина З.А. Зоопсихология. Элементарное мышление животных. М., 2002
- Ильин В.В. Критерии научности знания. М., 1989
- Ильенков Э.В. Философия и культура. М., 1991
- Ита Р.Ф. Введение в этнографию. ЛГУ, 1991
- Кавешников В.Г., Никитюк П.А. Медицинская антропология. К., 1972
- Казначеев В.П., Спиркин Е.А. Космопланетарный феномен человека: проблемы комплексного исследования. Новосибирск, 1991
- Казначеев В.П., Казначеев С.В. Адаптация и конституция человека. Новосибирск, 1986
- Карпинская Р.С., Никольский С.А. Социобиология. Критический анализ. М., 1988
- Кликс Ф. Пробуждающееся мышление: у истоков человеческого интеллекта. М., 1983
- Конфуцианство в Китае. Проблема теории и практики. М., 1982
- Корнетов А.Н., Самохвалов В.П. и др. Этология в психиатрии. К., 1990
- Крушинский Л.В. Биологические основы рассудочной деятельности. М., 1986
- Крайг Г. Психология развития. СПб., 2000
- Кузин В.В., Никитюк П.А. Интегративная педагогическая антропология. М., 1996
- Кузнецов Т.Г. Идеи и образы Возрождения (XIV-XVI вв. в свете современной науки). М., 1979
- Кузнецов В.Н., Мееровский Т.В., Грязнов А.Ф. Западноевропейская философия XVIII в. М., 1985.
- Кушаков Ю.В. Историко-философская концепция Л.Фейербаха. К., 1984
- Лазарев В.В. Философия раннего и позднего Шеллинга. М., 1990
- Лейбин В. Фрейд, психоанализ и современная западная философия. М., 1990
- Лукьянов А.Е. Становление философии на востоке: Древний Китай и Индия. М., 1983
- Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения. М., 1978
- Мамардашвили М.К. Как я понимаю философию. М., 1990
- Мамардашвили М.К. Картезианские размышления. М., 1993
- Мамардашвили М.К. Философские чтения. СПб., 2002

- Майоров Г.Г. Формирование средневековой философии. М., 1979
- Нарский И.С. Западноевропейская философия XVIII в. М., 1974
- Нарский И.С. Западноевропейская философия XIX века. М., 1976
- Ницше Ф. По ту сторону добра и зла. Харьков, 1909
- Попович М.В. Очерк развития логических идей в культурно-историческом контексте. К. 1978
- Рассел Б. История западной философии и ее связи с политическими и социальными условиями от Античности до наших дней. В 3-х кн. М., 2004
- Сачков Ю.В. Введение в вероятностный мир. М., 1981
- Сачков Ю.В. Вероятностная революция в науке. М., 1999
- Сергейчик Е.М. Философия истории. СПб., 2002
- Скотний В. Раціональне та ірраціональне в науці й світі. К., Дрогобич, 2008
- Соколов В.В. Средневековая философия. М., 1979
- Соколов В.В. Европейская философия XV-XVII веков. М., 1984
- Соколов В.В. Историческое введение в философию: История философии по эпохам и проблемам. М., 2004
- Симонов П.В. Созидающий мозг. Нейробиологические основы творчества. М., 1993
- Стенико М.Т. Буття етносу: витоки, сучасність, перспективи (філософсько-теологічний аналіз). К., 1998
- Степин В.С. Философская антропология и философия науки. М., 1992
- Степин В.С. Теоретическое знание. Структура, историческая эволюция. М., 2003
- Тарнас Р. История западного мышления. М., 1995
- Титаренко А.И. Структуры нравственного сознания. Опыт этико-философского исследования. М., 1974
- Тулмин С. Человеческое понимание. М., 1984
- Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. М., 1986
- Фишер К. История новой философии. СПб., 1994
- Хайтун С.Д. Феномен человека на фоне универсальной эволюции. М., 2005
- Харьковченко, Є.А. Християнство в Україні: курс лекцій: навч. посіб. / Є. А. Харьковченко, Ю. Є. Харьковченко ; Білоцерківський держ. аграрний ун-т. - Біла Церква: БДАУ, 2005. – 202 с.
- Цебржинский О. Избранные лекции по антропологии. Полтава, 2003
- Чанышев А.Н. Курс лекций по древней философии. М. 1991
- Чуйко В.Л. Рефлексія основоположень методологій філософії науки. К., 2000
- Черкасов С.В. Теорія пізнання і лікарська діагностика. К.- П., 1999
- Швырев В.С. Научное познание как деятельность. М., 1984
- Шевченко В.І. Концепція пізнання в українській філософії. К., 1993
- Шелер М. Положение человека в космосе. Избр. сочинения. М., 1994
- Эйзенштадт Ш. Революция и преобразование обществ. Сравнительный анализ цивилизаций. М., 1999
- Ярославец В.І. Людина в системі пізнання. К. 1993

15. Інформаційні ресурси

1. Сайт кафедри: <https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-філософії>
2. Сайт бібліотеки: <http://library.vnmu.edu.ua/>

Примітка 1

Примірна тематика рефератів для аспірантів та пошукувачів

1. Філософія і медицина. Історія взаємовідносин і сучасність
2. Конфуціанство і його історична еволюція
3. Світогляд і духовна культура сучасного лікаря
4. Мистецтво і міфологія
5. Соціально-філософські питання охорони здоров'я. Здоров'я як цінність.
6. Особливості філософії стародавньої Індії. Ортодоксальні та неортодоксальні течії.
7. Філософські основи традиційної і нетрадиційної медицини.
8. Даосизм, його теоретичні витoki та історія розвитку
9. Філософський аналіз теоретичних основ доказової медицини.
10. Проблема визначення об'єкту та предмету медицини
11. Філософія Анаксагора і Емнедокла
12. Гносеологічна специфіка медичної діагностики
13. Наївна діалектика Геракліта із Ефеса
14. Філософська антропологія і медицина
15. Вчення Платона про тіло і душу та сучасна психосоматика
16. Професійна етика лікаря і деонтологія
17. Арістотель – фундатор традиційної логіки
18. Моделювання в медицині, особливості і перспективи розвитку
19. Вчення Гіппократа і філософія Демокріта
20. Практика як критерій істини у клінічній медицині
21. Логіка й етика стоїцизму
22. Клінічне мислення, його сутність та специфіка
23. Неоплатонізм і християнська догматика
24. Методологічні проблеми реаніматології
25. Суперечка про універсалії і сучасна проблема діагнозу хвороби та хворого
26. Фома Аквінський – систематизатор середньовічної схоластики
27. Евтаназія. Історія та сучасні проблеми
28. Антична філософія і епоха Відродження
29. Філософсько-методологічний аналіз концепції «хвороб цивілізації»
30. Парацельс і сучасна альтернативна медицина
31. Проблема об'єктивного і суб'єктивного у медичній діагностиці
32. Елементи діалектики у філософії М Кузанського
33. Трансплантологія: етико-психологічні та правові питання
34. Ф. Бекон - фундатор нової філософії та експериментального природознавства
35. Сучасний детермінізм. Проблема причинності у медицині
36. Ф.Бекон про природничу філософію медицини та евтаназію
37. Проблема цілісності у медицині
38. Раціоналізм і емпіризм як історичні витoki сучасного сцієнтизму
39. Наукова гіпотеза і аналогія. Їх місце та роль у клінічній медицині
40. Географічний детермінізм, його еволюція та історія
41. Методологічні проблеми реаніматології
42. Т. Кабаніс – попередник вульгарного матеріалізму. Філософська позиція Т. Кабаніса
43. Логічна структура лікарського діагнозу. Логіко-методологічні аспекти
44. Просвітництво і вітчизняна філософія
45. Процес диференціації та інтеграції сучасного медичного знання. Філософсько-методологічний аналіз.
46. Механістичний матеріалізм і медицина
47. Клінічний експеримент, його специфіка та сутність
48. Теорія пізнання І.Канта – революційний переворот у філософії

49. Взаємозв'язок теоретичного і практичного в медицині
50. Априоризм І.Канта і сучасна медична діагностика
51. Ситуації професійного ризику і проблема прийняття рішень в хірургії
52. Проблема свободи волі у філософії Й.Г.Фіхте
53. Філософсько-методологічний аналіз загального і місцевого, специфічного і неспецифічного у медицині
54. Науковчення Й.Фіхте і сучасна наука
55. Норма і патологія як фундаментальні поняття медицини. Проблема їх визначення.
56. Медична теорія, її специфіка, роль та місце у клінічній медицині
57. Природознавство і філософія Ф.В.Й. Шеллінга
58. Молекулярна біологія та молекулярна патологія. Проблема функціональної патології
59. Філософія Г.В.Ф.Гегеля і методологічні проблеми природознавства
60. Динамічні і статистичні закони в медицині, їх взаємозв'язок
61. Матеріалізм Л.Фейєрбаха: антропологізм, органіцизм, критика вульгарного матеріалізму
62. Соціобіологія, її методологічні основи та перспектива розвитку
63. Неопозитивізм та його еволюція
64. Методологічні основи сучасних наукових уявлень про структуру та функцію у медицині
65. Сучасні екологічна та демографічна проблеми
66. Проблема істини у медичній діагностиці
67. Філософсько-історичні витоки екзистенціалізму
68. Антипсихіатрія: теоретичні та філософські витоки
69. Проблема свободи в філософії екзистенціалізму
70. Методологічні та теоретичні проблеми сучасної фармакології
71. Філософська антропологія та її еволюція
72. Логіко-методологічні проблеми комп'ютерної діагностики
73. Філософська позиція К.Поппера
74. Тейярдизм і вчення В.Вернадського
75. Ранній німецький романтизм і філософська герменевтика
76. Альтернативна медицина та її філософсько-психологічні витоки
77. Релігійно-філософські течії сучасності та їх характеристика
78. Психоаналіз і психосоматична медицина
79. Фрейдизм і неофрейдизм
80. Сучасні проблеми екології і медицина
81. Біоетика та її філософсько-методологічні основи
82. Розвиток філософії у Києво-Могилянській академії
83. Філософія Г.Сковороди та його життєва позиція
84. Антична культура і вітчизняна філософська думка
85. Проблема особи в філософії і медицині. Лікар як особа
86. Філософські погляди Т.Г.Шевченка
87. Філософська позиція І.Франка
88. Філософія лірики Лесі Українки
89. Релігійна філософія ХІХ ст. П.Юркевича, В.Соловйов, М.Бердяєв
90. Медична діагностика в умовах сучасного науково-технічного прогресу. Методологічний аналіз.

Примітка:1) Тема реферату повинна бути узгоджена з науковим керівником (з доцентом або професором кафедри філософії та суспільних наук);

2) Текст в межах від 23 до 35 стор., з планом, розділами, висновками та списком літератури;

3) З рецензією наукового керівника переплетені перші два екземпляри подаються зав. кафедри не пізніше як за 2 місяці до екзамену.

Поради референту

Реферат – короткий виклад результатів наукового дослідження, або доповідь на будь-яку тему, написана на основі критичного огляду літературних чи інших джерел. автореферат – короткий виклад наукового твору самим автором, наприклад, автореферат дисертації.

Написання реферату є обов'язковою умовою для складання іспиту з філософії. Аспірант, здобувач для вибору теми може скористатися рекомендованою нами тематикою рефератів або запропонувати свою тему, попередньо погодивши її з кафедрою. При написанні реферату необхідно показати вміння реферувати літературу, тобто аналізувати і логічно послідовно викладати основні ідеї філософської та спеціальної літератури з обраної теми. Від автора не вимагається особистого творчого внеску в тому, що реферується, хоча елементи творчого підходу, пошуку були б бажаними.

Реферат повинен мати обсяг приблизно до одного друкованого аркушу 23-24 сторінки машинопису, але не більше 35 сторінок, виконаного на друкарській машинці або комп'ютері. Викладу реферату передують його план, який складається з вступу, в якому обґрунтовується актуальність, важливість обраної теми для духовної чи практичної діяльності людини, ступінь розробленості проблеми в сучасній літературі; основної частини, яка ділиться на розділи і при бажанні чи необхідності на параграфи, де викладаються основні положення реферату; після основної частини референт робить короткі висновки або рекомендації. завершує реферат список використаної літератури, який складається суворо за алфавітом і обов'язково мовою оригіналу.

Бібліографія складається таким чином: прізвище та ініціали або ім'я автора. Назва; підзаголовок; редактор / чи за редакцією або упорядник; місце видання; видавництво; рік видання; кількість сторінок.

Опис статті в журналі: назва журналу – рік, номер. На яких сторінках вміщено статтю.

В список літератури не рекомендується включати ті праці, на які не має посилань в тексті реферату і які фактично не були використані автором.

Посилання на літературні джерела здійснюється такими способами / за вибором референта/:

- джерело «виноситься під текстом на тій сторінці, де закінчується цитата або думка автора джерела;
- джерело вписується в дужках в текст по закінченню цитати чи думки автора;
- в тексті в кінці цитати чи думки автора в дужках проставляється арабською цифрою порядковий номер літературного джерела за списком літератури, на яке посилається автор реферату; арабською цифрою – сторінка джерела, наприклад, /3,45/. Це означає, що цитується текст з сторінки 45 третього за списком джерела.

В тексті при посиланні на декілька джерел вказуються їх порядкові номери в квадратних дужках /номери розділяються крапкою з комою, наприклад, (5;8; 23, 31). Це означає, що посилання робиться на джерела 5,8 і на сторінку 31 джерела 23.

При складанні бібліографії референти консультуються з керівником роботи, працівниками бібліотеки університету, інших наукових бібліотек.